

5-6 YAŞ ÇOCUKLARINA YÖNELİK HAZIRLANAN RİTM EĞİTİMİ PROGRAMININ ÇOCUKTA RİTM DUYUSUNUN GELİŞİMİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Rengin ZEMBAT, Ercan MERTOĞLU, Jeongsuk CHOİ

*Marmara Üniversitesi, İlköğretim Bölümü, Okul Öncesi Öğretmenliği A. B. D.
İstanbul*

Özet

Günümüzde müzik eğitiminin bireylerin kişilik gelişimine ve sosyalleşmesine katkıda bulunduğu gerçeği giderek daha çok kabul gören bir alandır. Çocuğun müzik yoluyla eğitilmesi, sağlıklı birey yetiştirmenin en önemli araçlarından biridir. Okulöncesi dönemde, özellikle 5-6 yaş grubundaki çocuklar için müzik eğitiminde en önemli noktalar duymak, dinlemek, dikkatini seslere yoğunlaştırabilmek ve uygun tepkiyi verebilmektir. Bu yüzden müziğin temel unsurlarından biri olan ritm eğitimi ile ilgili programların geliştirilmesi son derece önemlidir. Buna dayanarak bu çalışmada okul öncesi dönemi 5-6 yaş çocuklarına yönelik hazırlanan “Ritm Eğitimi Programı” uygulanarak çocuklarda ritm duyularının gelişimi üzerine etkisi araştırılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve okul öncesi 5-6 yaş grubuna uygulanan “Ritm Eğitimi Programı”nın çocuklarda ritm duyusunun gelişmesine etkilerini incelemek için ön-test ve son-test kontrol gruplu deneysel araştırma modeli bir araştırma yürütülmüştür. Araştırmaya birinci grupta 15, ikinci grupta 15 olmak üzere 30 çocuk katılmıştır. İkinci grup, araştırmacı tarafından geliştirilmiş test sorularından aldıkları puana göre daha yüksek puan alan çocuklardan seçilmiştir. Birinci gruba ise daha düşük puan alan çocuklar alınmıştır. Birinci gruptaki çocuklar, 6 hafta süresince her gün “Ritm Eğitimi Programı”na katılmıştır. Araştırmacı, ritm kalıplarını konu alan oyunlarla bu programı uygulamıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda “Ritm Eğitimi Programı”na katılmış olan birinci gruptaki çocukların ritm becerilerinin eğitime katılmamış olan ikinci gruptaki çocukların seviyelerine ulaştığı görülmüştür. “Ritm Eğitimi Programı”nın çocukların ritm duyularının gelişmesini sağladığı ve etkili olduğu bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: *Ritm, Ritm Eğitimi, Ritm Kalıpları, Metronom*

THE EFFECT OF RHYTHM EDUCATION PROGRAM DESIGNED FOR 5-6 YEAR OLD CHILDREN ON THEIR RHYTHMIC SENSE DEVELOPMENT

Abstract

Today music, an area of education, is an important influence in an individual's personal development and has an effect in terms of socializing skills in each individual. Children receive

music education because music is an important element in developing a healthy individual. During pre-school (5-6 year olds) listening, paying attention to sounds and giving appropriate reactions are important points in music education. Due to this, developing education programs related to rhythm, one of the basic music elements, are important. Based on this, the purpose of this research was to observe if "Rhythm Education Program" when tested on 5-6 year olds in pre-school, had an effect on their rhythmic sense development. With this purpose an experimental design, "Rhythm Education Program", developed by the researcher was used to test the effect of rhythmic development on 5-6 year olds pre-school children. They were pre-and post tested. For this research 30 children were involved. They were divided into 2 groups of 15 children. Children in the second group were those when tested with questions made by the researcher had higher scores than children in the first group. Children in the first group were those who achieved lower scores than children in the second group. Children in the first group received the "Rhythm Education Program" everyday for six weeks. In this program plays including rhythm patterns, developed by the researcher, were applied. According to the results obtained from this research, rhythmic performances of the children in the first group involved in the "Rhythm Education Program" had reached the level of the second group not involved in the educational program by the end of this research. "Rhythm Education Program" therefore has an effect on and has been found to improve rhythmic sense development in children.

Key Words: Rhythm, Rhythm Education, Rhythm Patterns, Metronome

1. Giriş

İnsan, henüz anne karnındayken çevreden gelen çeşitli sesleri duyup doğmakla birlikte, yaşamı boyunca sesler ile iç içe yaşar. Bu sesler aile fertlerinin sesi, müzik sesi, yoldan geçen araba sesleri, rüzgâr sesi gibi farklı seslerdir. Bu seslerle ilgili biraz daha derin düşünüldüğünde insan yaşamında var olan müzik ilimizi çekmektedir. Her yönden gelen sesler müziğin bir parçası olan ritimleri içermektedir. Mesela, biraz dikkat edersek isimlerimizde, nesnelerin isimlerinde ve sıfatlarda bir ritim vardır. Örneğin, 'masa' kelimesinde iki hece olmak üzere hece 'ma' kısa okunup onun üzerinde vurgu vardır. Eğer 'masa' kelimesini sürekli söylenirse belli bir ritim olduğu hissedilebilir.

Şarkı söyleyen ve dans eden çocuklara baktığımızda, çocukların sevinç ile dolu olduğunu hissedebiliriz. Çocuklara müzik öğretildiğinde, onlar yeni müzik yaratabilirler. Çocuklara oyuncak enstrümanlar (oyuncak piyano, ritm çubukları, kutu gibi) yorulmadan mümkün olan her şeyi yaratabilirler. Çünkü çocuklar kendilerine verilen oyuncak enstrümanlarıyla akkor yaparak, inceleyerek her türlü oyun oynayabilirler. Campbell (1998), "Çocuklarda olan şarkılar (the Songs in Their Heads)" proje çalışmasında çocukların müzikle ilgili düşüncelerini anlatmıştır. Carrie (6 yaş), "Müzik beni ilerletiyor ve güçlendiriyor". Beth (8 yaş), "Ben şarkı söylüyorum ve müziği sergileyen müzik müzesiyim". Tuyen (11 yaş), "Ben şarkı söylerken, sanki herkes beni seviyor gibi hissediyorum". Manuel (9 yaş), "Ben müziği dinliyorum ve onu çözüyorum". Alan (10 yaş), "İçimdeki şarkılarım oyun oynamaya yol gösteren rehberimdir" (Campbell, 2005).

Müzik, öncelikle, şarkı ve tekerlemeler yoluyla okul öncesi dönemindeki çocuğun dil gelişimine katkıda bulunur. Bunun yanı sıra müziksel etkinlikler yoluyla çocuğun yaratıcılığını ortaya koymasına fırsat verir. Müzik, zihinsel, motor, sosyal beceri ve yeteneklerin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Yapılan araştırmalara göre, akademik yılın başında ve sonunda okuma testine tabi tutulan ilköğretim öğrencilerinden, müzik eğitimi alanların, almayanlara oranla daha iyi sonuçlar elde ettikleri görülmüştür. Yapılan pek çok testin sonucunda, notaları doğru seslendiren çocuklarda, harfleri doğru seslendirme oranının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Müzik eğitiminin olumlu etkisi, okumanın yanı sıra, öğrenme ve yaratıcılıkta da kendini göstermektedir (Yavuzer, 2004, s.73).

North Carolina'daki Charles R. Bugg ilkokulu, sanat eğitimi yoluyla temel becerileri geliştirmek amacıyla pilot çalışma uygulanan 27 okuldan bir tanesidir. Müzik ve şiirler gibi sanat eğitiminin, eğitim programında yer alınmasından dolayı çocukların derse katılımlarının yükseldiği görülmüştür. Hatta çocukların okula devamla katılımlarının yükseldiği ve davranışsal sorunlarının azaldığı okul yöneticileri tarafından belirtilmiştir (Kantrowitz ve diğ. 1997).

Çocukların durumlarına göre doğru müziği bulabilmek çocukların müzik kültürüyle yakından ilgilidir. Cutietta'ya göre, yetişkinlerin çoğu çocukluk döneminde ev ortamında, okul ortamında ya da dış çevreden gelen müzik uyarıcısından etkilenip müziği sevdiklerini anlatmışlardır. Çocuklarda olan bu müzik kültürünün temelleri genelde okul öncesi dönemde atılır. Okul öncesi dönemde müzik eğitimi çocukların gelişimsel özelliklerini sağlar (Cutietta, 2003).

Okul öncesi çocuğu için ritm çok önemlidir. Montessori'ye göre "Her şey ritme başlar." (Öztürk, 2004). Ritm müziğin temel yapı taşlarından biridir. Ritm, müziğin özüdür. En az iki sesin arka arkaya gelmesi ile bir ritm doğar. Konuşmada da ritm vardır. İyi bir konuşmacı etkileyici olmak için ritme önem vermek zorundadır. Bu durum incelikli olarak müzik için de geçerlidir. Çocuk sessizce oturup müziği dinlemez, hareket ister. Bir müzik çalınırken, şarkı söylenirken çocuk, ezgileri belki de yinileyemez, ama elleriyle, ayaklarıyla, tüm bedeniyle tempo tutmaya çalışır. Böylece ritm, zamanın seslerle düzenli aralıklarla bölünmesi demektir (Marchlis ve diğerleri, 2003).

Arl Orff ve Zoltan Kodaly'ye göre, 'doğal haliyle vücudun başlattığı el çırpma, zıplama, sekme, parmak şıklatma vb. hareketler ritme karşılık olarak ortaya çıkar. Bu vücut hareketleri önceleri konuşmaya, sonra şarkıya ve çalmaya eşlik eder ve müzik işaretleriyle bağ kurar'. El çırpma, ellerini karşılıklı vurma, dizlerine vurma, ayaklarını yere vurma, parmak şıklatma, etrafında dönme, zıplama hareketleri çocukların eşlik olarak en çok kullandıkları ritmik vücut devinimleridir. Bu tür ritmik vücut sesleriyle çocuklar kendi yarattıkları tekerlemelere eşlik ederken, çocuğun kendi ritmi oluşmaya başlar. Bu tekerleme ve sayışmalara sınıf içi aletlerle eşlik etmek, karşılıklı gruplarla sor-cevaplı çalışmak, onları müziğin içine doğru çekmek olacaktır (Morgül, 1995).

Bu dönemde ritm, hareketlerle, sözcüklerle ve vuruşlarla ifade edilebilir. Ritmik becerilerin geliştirilmesi için zorunlu olan nokta bedensel hareketler ve ritmik enstrümanların kullanımıdır (Örneğin, elleri ya da ayakları birbirine, bedenın çeşitli yerlerine ya da masa sandalye, sıra gibi bir eşyaya ses çıkaracak şekilde vurma, başın, kolların veya bedenın öne arkaya, sağa sola eğilmesi, sallanması şeklinde yapılan bedensel hareketler, ritm aletleri ile yapılan ritm vuruşları gibi) (Ömeroğlu ve diğerleri, 2003).

Çocuklar için ritm çalışmaları şu şekilde yapılabilir; 1) Okul öncesinde oyun ve taklit yoluyla yapılmalıdır. Başlangıçta vücudun yürüme, koşma, zıplama gibi temel hareketlerinden yararlanılmalıdır. Bunlar “doğal ritm”lerdir. Çocuklarla ördek gibi yürüme, kurbağa gibi zıplama, at gibi koşma şeklinde taklit edilen ritmler ise çocuğun hayal gücünü kullanarak yaptığı hareketlerdir. 2) Şarkı öğretimi ile birlikte ritm çalışmaları yapılabilir. Öğretilmekte olan şarkının ritm kalıpları iyi anlaşılmalısa o kalıp çeşitli yöntemlerle çocuklara çalıştırılabilir. Bunun yanı sıra yeni öğretilmiş bir şarkının ezgi ve sözleri söylenmeden önce şarkıyı düşünerek, çocukların bunun ritmini vurmaları istenebilir. 3) Sözel ritm çalışmaları yapılabilir. Burada dörtlük ya da sekizlik notaların anlam taşımayan söz karşılıkları kullanılabileceği gibi çocuklara bazı tek ve çift heceli sözcüklerin ritm çalışması da yaptırılabilir. Bu sözcükler, çocukların kendi isimlerinden, hayvan, meyve ya da bir çok değişik nesneden seçilebilir. Ancak burada önemli olan nokta, sözcükteki ritmin, sözcüğün söylenişine ve hece sayısına uygun olarak yapılmasıdır. 4) Ritm çalışmaları müzik eşliğinde yapılabilir. Müziğe uygun yürüme, dans etme, hareket etme, taklit yapma gibi. 5) Ritm çalışmaları, çocukların müziğe eşlik etmeleri yoluyla da uygulanabilir. Dinletilen bir müziğe ya da söylenen bir şarkıya çocuklar vücutlarıyla, el veya ayaklarıyla ya da ritm aletleriyle verilen ritm kalıbıyla eşlik edebilirler. 6) Ritm çalışmaları için müzik eşliğinde jimnastik çalışmaları da yapılabilir. Çocuklar verilen ritme ya da müziğin ritmine göre hareket ederler (Ömeroğlu ve diğerleri, 2003).

Ritm, gruplama yoluyla izleme imkanına katkıda bulunur, iyi bir gruplama sayesinde çok sayıda küçük gruplar hatırlamak kolay olur. Ritm, dikkat gerilimini ayarlar, insanın bedensel ve ruhsal yaşantısında ritm çok önemlidir Ritmin kalıbı kavrandığı zaman arkadan ne geleceği anlaşılabilir. Bunun nedeni işitsel algının motor faaliyete doğal olarak dönüşmesidir. Ritm, sesleri izlemeye yöneltir, heyecanlandırır. Ritm, tüm organizmada titreşim yaratır. Ritme uyma eğilimi dolaşım, solunum ve salgılama gibi hayati fonksiyonları etkileyen bir unsurdur. Ritm, olay ile imge arasında ilişki kurar. Ritm, yetenek ve beceri eşliğinde sanatsal gelişime ulaşır. Ritm uygulamasının doğal sonucu oyundur. Oyunun şeklini ritm belirler. Sonuç olarak, ritm olgusu basit ve zihinsel bir işlemdir. Sadece müzik alanında değil, günlük hayatta da insanı etkileyen bir kaynaktır (Akkaş, 1993).

Genellikle anaokulu öğretmenleri çocuklara sadece şarkı söyletme ile sınırlı bir müzik eğitimi vermektedir. Bu durumda, okul öncesi dönemde özellikle 5-6 yaş grubundaki çocukların temel müzik eğitimine ulaşabilme fırsatının da sınırlı olacağı öngörülebilir. Buna dayanarak çocuklar için müziğin ne kadar önemli ve gerekli olduğu-

nu incelemek bu araştırmanın ritm programıyla ilgili önemini göstermektedir. Okul öncesi dönemdeki çocukların temel müzik bilgisine sahip olabilecekleri en uygun yol, çocukların ritm duyularını geliştiren temel ritm eğitimidir. Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan ritm eğitimi programı, çocukların öncelikle ritm farkındalığı kazanımları ve ritm duyularının temelini oluşturması sebebiyle önem taşımaktadır. Bu araştırma, okul öncesi eğitim programlarında, özellikle ritm eğitimi ile ilgili etkinliklerin azlığından yola çıkarak bu alandaki eksikliğin giderilebilmesi amacıyla yapılmıştır.

2. Amaç

Okul öncesi dönemde çocuk gelişimi için müzik yoluyla eğitim, önemli ve etkili bir eğitim aracıdır. Ancak bu eğitimin uygulanması için sistemli bir oyunla ritm çalışmasına yönelik çalışma bulunmamaktadır. Bu amaçla araştırmacı tarafından oluşturulan “Ritm Eğitimi Programı”nın çocukların ritm duyularını geliştirmesi amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Birinci ve ikinci gruplardaki çocukların ritm eğitimi öncesi ve sonrası arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Birinci ve ikinci grupların ritm eğitimi öncesinde ve sonrasında metronom 60 hızına göre farklılık var mıdır?
3. Birinci ve ikinci grubun ritm eğitimi öncesinde ve sonrasında metronom 80 hızına göre farklılık var mıdır?
4. Birinci gruptaki çocukların oyun devam ettikçe oyun içerisinde yer alan maddeler üzerindeki ritm tutma becerileri artmakta mıdır?
5. Birinci ve ikinci grupların cinsiyete göre ritm eğitimi öncesinde ve sonrasında ritm tutma becerileri farklılık göstermekte midir?

3. Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının oyun yoluyla temel ritm eğitiminin etkisi incelendiğinden, deneme modeline uygun olarak düzenleme yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Necmiye Güniz İlköğretim Okulu-Sabah ve Öğlen grubu anasınıfı öğrencilerinden oluşmuştur. Birinci grup için sabah grubunda 15 çocuk, ikinci grubu için öğlen grubundan 15 çocuk, toplam 30 çocuk alınmıştır. Çalışma grubu birinci ve ikinci grup olmak üzere örneklemdaki tüm çocuklara ön test uygu-

lanmış ve bu test sonucunda Düşük puan alanlar birinci grubu, yüksek puan alanlar ikinci grubu oluşturmuştur. Bu okulun seçilme nedeni çalışmanın sağlıklı bir şekilde yapılması için gerekli olanakların bulunması olmuştur.

Ritm Eğitim Programı ve Uygulanması

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş “Ritm Eğitimi Programı” 2/4’lük ritm kalıbını içermektedir. Bu programda altı tane oyun hazırlanmış ve her bir oyun için bir hafta uygulanacak bir etkinlik planı hazırlanmıştır. Örneğin “Balık Oyununda birinci gün balıklar hakkında konuşulur ve 2/4’lük ritim kalıbından bir dörtlük (bir büyük balık kalıbı) ve iki sekizlik (iki küçük balık kalıbı) ritm kalıbı org ile çalınarak çocukların ritmi duyması sağlanır. Büyük balık uzun süre küçük balıklar kısa süreyi gösterir. İkinci gün yine balık oyununa giriş yapılır ve iki küçük bir büyük balık resmi ile ritim pekiştirilir ve bir müzik aleti ile eşlik edilir. Üçüncü, dördüncü ve beşinci gün el çırpma, ayak vurma, ritim çubuklarıyla ritim tutma, ritmi vücuda vurarak tutma, verilen ritim kalıplarını söyleme, söyleyerek elle vurma, ritme göre sözcük söyleme, müzik aletiyle ritim verme, elleri vücuda asimetrik vurma, el ve ayak koordineli vurma, maddeleri üzerinden aynı ritim çalışılmıştır. Madde çalışmasında uygulama (birinci grup) grubundaki çocuklar tek tek alınıp bireysel çalışma yapılmıştır. Her gün uygulanan programın süresi yarım saat ile sınırlı tutulmuştur. Diğer beş oyun da benzer şekilde her biri bir hafta olarak planlanmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Veri toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilmiş değerlendirme formları kullanılmıştır (Ritm Tutma Becerisi Değerlendirme Formu, Ön-test ve Son-test Değerlendirme Formu, Metronom 60 ve 80 hızları Ön-test ve Son-test Değerlendirme Formu). Verilerin çözümlenmesinde non-parametri Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

4. Bulgular

Tablo 1. Birinci ve İkinci Grupların Ön testinden ve Son testinden Elde Edilen Puanları İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar		n	Sıralamalar Toplamı	Sıralamalar Ortalaması	u	z	p
1. Grup	Ön test	15	120,00	8,00	,00	- 4,774	.000
2. Grup	Ön test	15	345,00	23,00			
1. Grup	Son test	15	175,00	11,67	55,00	- 2,459	.014
2. Grup	Son test	15	290,00	19,33			

Tablodan anlaşılabacağı üzere, yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu sonuç, ritm eğitimi

öncesi 2. gruptaki çocukların almış oldukları puanlarla 1. gruptaki çocukların almış oldukları puanlar arasında çok fark göstermiş iken, ritm eğitimi sonrasında $p < .05$ düzeyinde anlamlı çıkması iki grup arasında ritm tutma becerilerinde ritm eğitimi öncesi gibi çok fark olmadığını göstermektedir. Bu durumdan, verilen ritm eğitimi sonrasında 1. gruptaki çocukların ritm tutma becerilerinin geliştiği anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Birinci ve İkinci Grupların Metronom Hızı 60 Ön testinden ve Son testinden Elde Edilen Puanlarla Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralamalar Toplamı	Sıralamalar Ortalaması	u	z	p
1. Grup Ön test	15	166,50	11,10	46,50	-2,978	.003
2. Grup Ön test	15	298,50	19,90			
1. Grup Son test	15	218,00	14,53	98,00	- ,635	.526
2. Grup Son test	15	247,00	16,47			

Tablodan anlaşılabacağı üzere, 1. ve 2. gruplardaki çocukların ritm eğitimi öncesi metronom 60'a göre almış oldukları puanların ritm tutma becerisine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan 2. grup lehine $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Ritm eğitimi sonrasında ise gruplar arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($p > .05$).

Tablo 3. Birinci ve İkinci Grupların Metronom Hızı 80 Ön testinden ve Son testinden Elde Edilen Puanlarla Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıralamalar Toplamı	Sıralamalar Ortalaması	u	z	p
1. Grup Ön test	15	185,00	12,33	65,00	-2,050	.040
2. Grup Ön test	15	280,00	18,67			
1. Grup Son test	15	224,00	14,93	104,00	- ,376	.707
2. Grup Son test	15	241,00	16,07			

Tablodan anlaşılabacağı üzere, yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda ritm eğitimi öncesi gruplar arasında 2. grup lehine istatistiksel açıdan $p < .05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Son testten bakıldığında ise, gruplar arasında istatistiksel açıdan $p > .05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanamamıştır.

Tablo 4. Balık Oyunu Maddelerinin Metronom 60 ve 80 Hızlarına Ait Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar Çocuklarla ilk çalışılan oyun : Balık Oyununun RitmKalıpları :

Grup	Maddeler	Metronom hızları	F		%		Toplam
			D	Y	D	Y	
1. Grup	1. El çırpma	60	14	1	93,3	6,7	100,0
		80	14	1	93,3	6,7	100,0
	2. Ayak vurma	60	13	2	86,7	13,3	100,0
		80	11	4	73,3	26,7	100,0
	3. Ritm çubuklarıyla ritm tutma	60	14	1	93,3	6,7	100,0
		80	14	1	93,3	6,7	100,0
	4. Ritmi vücuda vurarak tutma	60	15	-	100,0	-	100,0
		80	14	1	93,3	6,7	100,0
	5. Verilen ritm kalıplarını söyleme	60	14	1	93,3	6,7	100,0
		80	12	3	80,0	20,0	100,0
	6. Söyleyerek elle vurma	60	14	1	93,3	6,7	100,0
		80	14	1	93,3	6,7	100,0
	7. Ritme göre sözcük söyleme	60	14	1	93,3	6,7	100,0
		80	11	4	73,3	26,7	100,0
	8. Müzik aletiyle ritm verme	60	14	1	93,3	6,7	100,0
		80	10	5	66,7	33,3	100,0
	9. Elleri vücuda asimetrik vurma	60	13	2	86,7	13,3	100,0
		80	15	-	100,0	-	100,0
	10. El ve ayak koordineli vurma	60	14	1	93,3	6,7	100,0
		80	10	5	66,7	33,3	100,0

Tabloda görüldüğü gibi çocukların balık oyununun ritm kalıplarını yapabilme becerileri oldukça başarılıydılar. Ancak metronom hızı 80’de ‘ayak vurma’, ‘ritme göre sözcük söyleme’, ‘ritm aletiyle ritme verme’ ve ‘el ve ayak koordineli vurma’da metronom hızı 60’e göre başarı durumu düşük görülmektedir. Bu durum, çocuklar her maddeyi metronom hızı 60’ta daha rahat yapabilirlerken, metronom hızı 80’de özellikle ‘müzik aletiyle ritm verme’ ve ‘el ve ayak koordineli vurma’da zorlandıklarını göstermektedir.

Tablo 5. Kelebek Oyunu Maddelerinin Metronom 60 ve 80 Hızlarına Ait Frekans ve Yüzdelik Dağılımları Çocuklarla son çalışılan oyun : Kelebek Oyununun

Ritm Kalıpları :

Grup	Maddeler	Metronom hızları	F		%		Toplam
			D	Y	D	Y	
1. Grup	1. El çırpma	60	15	-	100,0	-	100,0
		80	15	-	100,0	-	100,0
	2. Ayak vurma	60	15	-	100,0	-	100,0
		80	12	3	80,0	20,0	100,0
	3. Ritm çubuklarıyla ritm tutma	60	15	-	100,0	-	100,0
		80	15	-	100,0	-	100,0
	4. Ritmi vücuda vurarak tutma	60	15	-	100,0	-	100,0
		80	15	-	100,0	-	100,0
	5. Verilen ritm kalıplarını söyleme	60	14	1	93,3	-	100,0
		80	12	3	80,0	20,0	100,0
	6. Söyleyerek elle vurma	60	15	-	100,0	-	100,0
		80	14	1	93,3	6,7	100,0
	7. Ritme göre sözcük söyleme	60	15	-	100,0	-	100,0
		80	15	-	100,0	-	100,0
	8. Müzik aletiyle ritm verme	60	14	1	93,3	6,7	100,0
		80	11	4	73,3	26,7	100,0
	9. Elleri vücuda asimetrik vurma	60	14	1	93,3	6,7	100,0
		80	14	1	93,3	6,7	100,0
	10. El ve ayak koordineli vurma	60	13	2	86,7	13,3	100,0
		80	11	4	73,3	26,7	100,0

Tabloda görüldüğü gibi, ‘ayak vurma’ ve ‘el ve ayak koordineli vurma’da başarı seviyelerinin yükseldiği görülmektedir.

Tablo 6. Cinsiyete Göre Ön testinden ve Son testinden Elde Edilen Puanlarla Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet		n	Sıralamalar Toplamı	Sıralamalar Ortalaması	u	z	p
Erkek	Ön test	13	208,50	16,04	103,50	- ,300	.764
Kız	Ön test	17	256,50	15,09			
Erkek	Son test	13	185,00	14,23	94,00	- ,712	.476
Kız	Son test	17	280,00	16,47			

Tabloda görüldüğü gibi, erkek ve kız çocukların ritm tutma becerilerini incelemek üzere yapılan Mann-Whitney U testinde görüldüğü gibi, kız ve erkek çocuklar arasında anlamlı bir farklilik bulunmamıştır.

5. Tartışma

Araştırmanın birinci amacı doğrultusunda, birinci ve ikinci gruptaki çocukların ritm eğitimi öncesi ve sonrasında almış oldukları puanlar ile ilgili verilere bakıldığında (bkz. Tablo 1), ritim eğitimi öncesinde birinci gruptaki çocukların ritm duyuları, ikinci gruptaki çocukların ritm duyularına göre oldukça düşük göstermiştir. Bir buçuk ay süren ritm eğitimi sonrasında birinci gruptaki çocukların ritm duyuları, ritm eğitimi öncesinde gösterdiklerinden daha yüksek seviyede olduğu gösterilmiştir. İkinci gruptaki çocukların ise, ritm eğitimi öncesine göre, ritm eğitimi sonrasında ritm duyularında ilerleme görülmüştür. Birinci gruptaki çocukların ritm duyuları, ritm eğitimi öncesine göre daha gelişmiş olduğu anlaşıldı. Davidson, L. ve Colley, B (1987) tarafından yapılan araştırmada, ritm etkinliklerinin 5-7 yaş grubundaki çocukların müziği anlamaları ve performansları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmada uygulanan etkinlikler iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde, çocukların dinledikleri el çırpma ile ilgili ritm kalıplarını tekrarlama, kağıt üzerine çizme ve hatırlama, ikinci bölümde ise çocukların dinledikleri şarkıların ritm kalıplarını çözme ile ilgili etkinlikleri içermiştir. Araştırmanın sonucunda, bütün yaş grubundaki çocuklar için aynı ritm kalıbı çözmekten ritm kalıpları dinleyip hatırlamak ve tekrarlamak daha kolay olduğu anlaşılmıştır. Bu bulgular çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir.

Araştırmanın ikinci amacı ve üçüncü amacı doğrultusunda, birinci ve ikinci grupların ritm eğitimi öncesi ve sonrası durumlarında metronom hızlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde, ritm eğitim öncesinde birinci gruptaki çocukların, ikinci gruptaki çocuklara göre metronom hızlarına uyup ritm tutmalarında ikinci gruptakine göre becerileri düşüktür. Bir buçuk ay devam eden ritm eğitimi programında birinci gruptaki çocukları, metronom hızlarına göre ritmik oyun oynamışlardır. Bunun sonucunda, metronom hızı 60 için 80 için ritm eğitimi sonrası yapılan testten elde edilmiş sonuçta iki grup arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (bkz. Tablo 2, Tablo 3). Bu durumdan, ritm eğitiminin ritm duyuları düşük olan ço-

cuklara ritm tutma becerisinin ilerlemesini sağladığını ve çocukların ritm duyuları gelişmelerini etkilediği anlaşılar. Rainbow (1981) 'un yaptığı araştırmada, 3 ve 4 yaş grubundaki çocuklar üzerine ritm yeteneği ile ilgili test uygulandığında müziğe göre el çırpma, yürüme, verilen ritm kalıpları sözel olarak tekrarlama, ve sözel yönerge olmadan gösterildiği ritmi tekrardan vurma gibi maddeleri mm=100 tempoda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, 4 yaş grubundaki çocuklar, 3 yaş grubundaki çocuklardan daha başarılı olduğu görülmüştür.

Araştırmanın dördüncü amacı doğrultusunda, birinci gruba alınmış çocuklara ritm eğitimi programı uygulanmıştır. Programdaki oyunlar, 'Balık oyunu, Yaprak oyunu, Ayakkabı oyunu, Elma oyunu, Çiçek oyunu ve Kelebek oyunu'dur. Her oyunda uy-

gulanan ritm kalıpları ise, Balık oyununda , Yaprak oyununda , Ayakkabı oyununda , Elma oyununda , Çiçek oyununda , Kelebek oyununda ritm kalıpları uygulan-

mıştır. Tablo halinde gösterildiği 'Balık oyunu' ve 'Kelebek oyunu'na bakıldığında, Balık oyununda çocukların, metronom hızı 60 ve 80'de ritm tutma becerileri oldukça yüksek seviyededir. Yalnız, 'el ve ayak koordineli vurma' maddesinde zorlandılar. Kelebek oyununda çocuklar genelde metronom hızı 80'deki başarı durumları metronom hızı 60'a göre biraz düşük olmalarına rağmen oyunlar oynandıkça ritm tutma becerilerinde artış olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 4, 5). Birinci gruba uygulanan ritm eğitimi programlarında olan maddelerden, ritm tutmada zorlanan bazı çocuklar 'ritme göre sözcük söyleme' maddesinden sözcük sırasını karşılaştırıp doğru bir şekilde söylemedikleri fakatt, ritm eğitimi programındaki oyunlar devamlı uygulandıkça, bu 'ritme göre sözcük söyleme' maddesinde zorlanan çocuklar, oyundaki sözcük söylemeyi daha rahat söyleyebildikleri gözlemlenmiştir. Raisner (2002) yaptığı çalışmada, Harrisburg, Pennsylvania'daki 5 ana okuldan 4 yaş grubundaki 49 çocuk üzerine ritmik etkinliklerin 4 yaş çocuklarının dil edinmeleri ile ilgili olarak etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, ritm etkinlikleri ve çocukların kullandıkları "morfem (biçim birimi)" arasında yüksek düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur ve ritm eğitimi verenin yardımıyla çocukların dil edinimlerini sağlayabileceği belirlenmiştir.

David, Wade-Wolley, Kirby, ve Smithrim (2006), birinci sınıftaki 53 çocuk üzerinde boylamsal bir araştırma yapmışlardır. Aarştırmaya katılan çocukların 1. sınıftan 5. sınıfa kadar olan ritm ve okuma becerilerinin ilişkisini incelemişlerdir. Fonolojik duyarlılık ve adlandırma hızı ile ritim arasında anlamlı bir korelasyon olduğu bulunmuştur. Ve çalışmalarında ritm ve okuma becerilerinin gelişimi arasındaki ilişkinin önemi vurgulanmıştır.

Araştırmanın beşinci amacı doğrultusunda, birinci ve ikinci grupların bütün çocukların cinsiyete göre yapılan testten elde edilen sonuca göre, ritm eğitimi öncesi ve

sonrasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Ritm eğitimi öncesinde kız çocukların başarı durumu erkek çocuklarının başarı durumuna göre daha düşük iken, eğitim sonrasında kız çocukları daha başarılı olmalarına rağmen iki cinsiyetin ritm duyularında fark bulunamamıştır. Pollatou, Karadimou ve Gerodimos (2005), anaokuluna devam eden 50 kız ve 45 erkek toplamda 95 çocuk üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada “Müzik Duyarlılığının Temel Ölçümleri, High/Scope Ritmik Yeterlilik Analizi Testi ve Büyük Motor Gelişim Testi 2” (Primary Measures of Music Audiation, the High/Scope Rhythmic Competence Analysis Test and Gross Motor Development test 2) kullanılmışlardır. Müzikal duyarlılık ve büyük kasların motor gelişimi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca ritmik yeterlilik analizi testinin altı basamağından dördünde kızlar daha başarılı olmuşlardır fakat kız ve erkek çocuklar arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

6. Sonuçlar

1. “Ritm Eğitimi Programı”na katılmış olan çocuklar, ritm duyuları daha düşük olan çocuklardan seçilmiştir. Eğitim öncesinde, ritm eğitimi programına katılmış olan çocukların ritm duyularının düşük seviyede olduğu görülmüş iken, ritm eğitimi sonrasında ritm duyularında gelişme görülmüştür. Eğitime katılmamış olan çocuklarda ise eğitim öncesine göre ritm duyularında biraz ilerleme olduğu görülmüştür. Ama bu ritm eğitimi programına katılmış olan çocukların ritm duyuları, ritm eğitimine katılmamış olan çocukların ritm duyularına göre daha ileri seviyede gelişme olduğu ve ritm eğitimine katılmamış çocukların seviyeleriyle paralel beceriler göstermişlerdir.

2. “Ritm Eğitimi Programı”na katılmış olan çocukların ritm duyularında, ritm eğitimi öncesi ve sonrasında oldukça fark olduğu görülmektedir ve bu programa katılmamış olan çocuklarda ise bir miktar ilerleme olduğu anlaşılmaktadır.

3. Metronom 60 ve 80 hızları kullanılıp ritim eğitimi verildiğinde, ritm eğitimi programına katılmış olan çocukların ritm tutma becerileri yükselmiş ve bu programa katılmamış çocukların seviyelerine kadar ritm duyularının geliştiği anlaşılmıştır. Ritm eğitimi, metronom hızlarında da çocukların ritm tutma becerilerinin ilerlemesini sağladığı ve eğitime katılmış olan çocukların metronom hızlarına göre de doğru ritm tutma becerilerini etkilediği anlaşılmaktadır.

4. Ritm eğitimine katılmış olan çocuklara ritm eğitimi verildikten sonra, metronom 60 hızı ve metronom 80 hızında ritimleri rahat tutabildikleri görülmüştür./

5. “Ritm Eğitimi Programı”na katılmış olan çocuklar, program içinde olan oyunları oynadıkça, ritm duyularında ilerleme olmasının yanı sıra, ritm eğitimi programının çocukların ritm duyularını etkilediği anlaşılmaktadır.

Bu araştırma süresince gözlemlenen bazı önemli noktalar şu şekildedir:

- Her yeni oyun için hazırlık yapıldığında yeni oyundaki yeni ritm kalıpları duvara yapıştırıldığı zaman bazı çocuklar yeni yapıştırılan ritm kalıplarını okuyabilmişlerdir.

- Ritm kalıplarından örneğin , ritm kalıpları gibi dörtlük yada sekizlik nota öne geldiğinde metronom hızlarına göre ritm tutmakta

zorlanmışlardır. Ritm kalıplardan , gibi ritm süre değerleri kısa olan kalıplar öne geldiğinde daha kolay tutabilmişlerdir. Mertoğlu'nun (2002, s.90) okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubundaki çocukların ritm algılamalarının incelenmesi konulu çalışmasında da benzer bulgular elde etmiştir. Bu bulgular araştırma bulgumuz destekler niteliktedir.

- “Ritm Eğitimi Programı”ndaki oyunlarda, çocuklar metronom 60 hızında ritimleri daha rahat tutabilmiş iken, metronom 80 hızında metronom 60 hızına göre daha zorlandıkları, ama oyun devam ettikçe her iki metronom hızında da ritimleri rahat tutabilmişlerdir.

7. Kaynaklar

1. Akkaş, S. (1993). *Okul Öncesi Eğitimde Müzik*. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, Ankara
2. Campbell, P. S. (2005). *Musical Meaning for Children and Those Who Teach Them*. The American Music Teacher; Oct/Nov 2005; 55, 2; Academic Research Library pg.26
3. Cutietta, R.A.(2003). *Raising Musical Kids : A Guide for Parents*. Cary, NC, USA: Oxford University Pres, Incorporated.
4. Davidson, L., Colley, B. (1987). **Children's Rhythmic Development from Age 5-7: Performance, Notation, and Reading of Rhythmic Patterns**. In J.C. Peery, L.W. Peery & T.W. Draper (Eds.) *Music and Child Development* (p. 107-136). New York: Springer-Verlag
5. David, D., Wade-Wolley, L., Kirby, J. R ve Smithrim K. (2007), **Rhythm and Reading Development in School-Age Children : a longitudinal study**, Queen's University at Kinston, Journal of Research in Reading, ISSN 0141-0423 DOI: 10.1111/j.1467-9817.2006.00323.x Volume 30, Issue 2, 2007, pp 169–183
6. Kantrowitz, Barbara, Leslie, ve Connie (1997), **Readin', Writin', Rhythm**. Newsweek, 00289604, Vol. 129, Issue 15, Academic Search Complete
7. Mertoğlu, E. (2002), *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam eden 5-6 Yaş Grubundaki Çocukların Ritm Algılamalarının İncelenmesi*. Sanatta Yeterlik Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
8. Morgül, M. (1995). *Yaratıcı Drama ile Oynayarak Yaşayarak Öğren*. İstanbul: Ya-Pa
9. Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö., Şahin, F.T., Kandır, Ad. ve Turla, A. (2003). *Müziğin Okul Öncesi Eğitimde Kullanılması*. Ankara: Kök Yayıncılık.

10. Öztürk, A. (2004). *Okul Öncesi Eğitimde Müzik*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
11. Pollatou, E., Karadimos, K. ve Gerodimos, V. (2005), **Gender differences in musical aptitude, rhythmic ability and motor performance in preschool children**, University of Thessaly, Greece, Early Child Development and Care, Vol. 175, No. 4, May 2005, pp. 361–369, 2005 Taylor & Francis Group Ltd.
12. Rainbow, E. (1981). **A Final Report on a Three-Year Investigation of the Rhythmic Ability of Pre-School Aged Children**. Bulletin of the Council for Research in Music Education, No. 66-67 (Spring/Summer, 1981), 69-73
13. Raisner, J.C. (2002), **The Effect of Rhythmic Music Activities upon Language Acquisition with Four-Year-Old Children**, Temple University Doctoral Dissertation
14. Yavuzer, H. (2004). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*. (Dördüncü Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Ek : Ritm Eğitimi Programı Çalışma Çizelgesi

Ritm Oyunları	Bahk Oyunu (B.O)	Yaprak Oyunu (Y.O)	Ayakkabı Oyunu (A.O)	Elma Oyunu (E.O)	Çiçek Oyunu (Ç.O)	Kelebek Oyunu (K.O)
	Ritm Kalıpları	Ritm Kalıpları	Ritm Kalıpları	Ritm Kalıpları	Ritm Kalıpları	Ritm Kalıpları
Günler						
1. Gün	B.O. 1	Y.O. 1	A.O. 1	E.O. 1	Ç.O. 1	K.O. 1
2. Gün	B.O. 1 ekrarlanması B.O. 2	Y.O. 1 ekrarlanması Y.O. 2	A.O. 1 ekrarlanması A.O. 2	E.O. 1 ekrarlanması E.O. 2	Ç.O. 1 ekrarlanması Ç.O. 2	K.O. 1 ekrarlanması K.O. 2
3. Gün	Madde çalışması	Madde çalışması	Madde çalışması	Madde çalışması	Madde çalışması	Madde çalışması
4. Gün	Madde çalışması	Madde çalışması	Madde çalışması	Madde çalışması	Madde çalışması	Madde çalışması
5. Gün	Madde çalışması	Madde çalışması	Madde çalışması	Madde çalışması	Madde çalışması	Madde çalışması

Not: Ritm eğitimi programında uygulanmış maddeler şunlardır:

1. El çırpma
2. Ayak vurma
3. Ritm çubuklarıyla ritm tutma
4. Ritmi vücuda vurarak tutma
5. Verilen ritm kalıplarını söyleme
6. Söyleyerek elle vurma
7. Ritme göre sözcük söyleme
8. Müzik aletiyle ritm verme
9. Elleri vücuda asimetrik vurma
10. El ve ayak koordineli vurma